

Kompleksowe podejście do bezpieczeństwa pracy

Wiele zakładów pracy w Polsce wprowadziło szereg inicjatyw w zakresie poprawy bezpieczeństwa pracy. Od rozbudowanych systemów oceny ryzyka zawodowego przez rejestrację zdarzeń potencjalnie wypadkowych, szczegółowo opisanych procedur bezpieczeństwa, czy też zabezpieczenia maszyn, które pomogły im zredukować liczbę wypadków przy pracy na przestrzeni czasu.

jest często jako – postawa „bohatera” podejmującego ryzyko, inni twierdzą, że jest to uwarunkowane kulturą związaną z poprzednim systemem, czy też nawet położeniem geograficznym twierdząc, że „Polacy lubią podejmować ryzyko”. Przyjmując takie stanowisko nie jesteśmy w stanie wyeliminować tego typu zagrożeń – związanych z ryzykownym zachowaniem pracowników.

Pomimo wszystkich tych inicjatyw następuje często stagnacja w wynikach – tzn. nie daje się dalej zmniejszać liczby wypadków przy pracy, bądź też po okresach zmniejszonej częstotliwości następuje ich wzrost, a następnie kolejny spadek.

Wspomniane wcześniej inicjatywy w zakresie poprawy bezpieczeństwa można by podzielić na 2 grupy: pierwsza z nich to **bezpieczeństwo techniczne** – zabezpieczenie maszyn, urządzeń, stanowisk pracy, druga – **bezpieczeństwo systemowe** – ocena ryzyka zawodowego, procedury bezpiecznej pracy, instrukcje bhp przy pracy na poszczególnych stanowiskach, czy też certyfikowane systemy bezpieczeństwa i higieny pracy. Oba wspomniane elementy regulowane są w większości przez przepisy prawa – stanowiąc swoiste minimum bezpieczeństwa – zarówno w zakresie technicznego, jak i systemowego bezpieczeństwa pracy.

Przedstawiciele zakładów pracy wielokrotnie zastanawiają się dlaczego, pomimo szeregu inicjatyw w zakresie bezpieczeństwa pracy, tak się dzieje. Inni twierdzą, że wyczerpano już wszystkie możliwe metody zmniejszenia liczby wypadków przy pracy. Działaniami podejmowanymi po wypadkach przy pracy są najczęściej: ponowna ocena ryzyka zawodowego na stanowisku pracy, na którym zdarzył się wypadek, ponowne przeszkolenie pracowników w zakresie bhp, zmiany wprowadzane w sprzęcie, stosowanie dodatkowych osłon, zabezpieczeń itd., które można by przyporządkować do wspomnianych już dwóch elementów bezpieczeństwa: technicznego i systemowego.

Często również za bezpośrednią przyczynę wypadków uznaje się nieprawidłowe zachowanie pracownika. W prasie fachowej możemy spotkać się z różnymi obliczeniami przedstawiającymi obraz problemu, jak np., że „nieprawidłowe zachowanie pracownika stanowi 80 – 95% przyczyn wypadków przy pracy”. Komentarze na ten temat przybierają różną formę: nieprawidłowe – inaczej mówiąc ryzykowne zachowanie pracownika komentowane

działający proces prewencji wypadkowej. Przez obserwację zachowań pracowników jesteśmy w stanie wyeliminować ryzykowne zachowania zanim doprowadzą one do wypadku. Najlepiej obrazuje to przykład z górą lodową wypadków, której znacznie większą część, ukryta pod powierzchnią wody, to właśnie ryzykowne zachowania. Najczęściej podejmowane działania związane są z zaistniałymi wypadkami przy pracy, czy też innymi niepożądanymi zdarzeniami, jak zdarzenia potencjalnie wypadkowe. Wprowadza

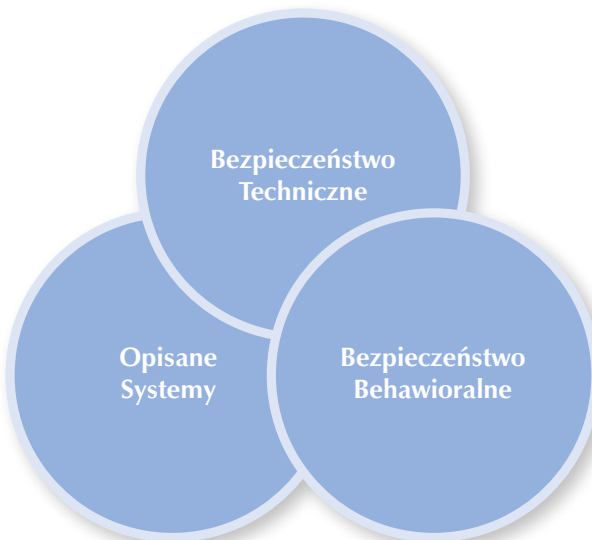
nie uda nam się również wyeliminować takich zagrożeń przez stosowanie technicznego lub systemowego podejścia do bezpieczeństwa. Dlaczego tak trudno wyeliminować nieprawidłowe zachowanie pracownika? Ponieważ jako jedyny środek zaradczy stosuje się wciąż te same metody (dyscyplinę, procedury, dodatkowe szkolenia, ocenę ryzyka zawodowego), które nie dociekają źródeł takich zachowań, a tym samym nie są w stanie zbudować długotrwałej zmiany. A przecież chodzi nam o to, aby pracownik w świadomy i odpowiedzialny sposób wybierał bezpieczne zachowania zawsze, również na nocnej zmianie, bez nadzoru i bez procedury.

Bezpieczeństwo behawioralne, czy też *Procesy Behawioralne* znane również pod skrótem BBS (z. ang. Behavioural Based Safety) – *Bezpieczeństwo Oparte na Obserwacji Zachowań* umożliwia pomiar i modelowanie zachowań, wzmocnienie zachowań

bezpiecznych, identyfikację barier blokujących zachowania bezpieczne, przez co możliwe jest z czasem wyeliminowanie niewłaściwych (ryzykownych) zachowań i dalsze (stałe) zmniejszanie liczby wypadków przy pracy. *Bezpieczeństwo Behawioralne* nie jest nowym podejściem w Polsce, istnieje szereg zakładów pracy, które wdrożyły i stosują kompleksowe podejście do bezpieczeństwa pracy uzyskując w tym zakresie wspaniałe wyniki.

Bezpieczeństwo Behawioralne – trzeci z elementów kompleksowego podejścia do bezpieczeństwa – to przede wszystkim sprawnie

działający proces prewencji wypadkowej. Przez obserwację zachowań pracowników jesteśmy w stanie wyeliminować ryzykowne zachowania zanim doprowadzą one do wypadku. Najlepiej obrazuje to przykład z górą lodową wypadków, której znacznie większą część, ukryta pod powierzchnią wody, to właśnie ryzykowne zachowania. Najczęściej podejmowane działania związane są z zaistniałymi wypadkami przy pracy, czy też innymi niepożądanymi zdarzeniami, jak zdarzenia potencjalnie wypadkowe. Wprowadza

się je *post factum* w celu wyeliminowania podobnych zdarzeń w przyszłości. Obserwacja zachowań umożliwia nam reagowanie bezpośrednio na zaistniałe zachowania ryzykowne zanim zdarzy się wypadek.

Nasuwa się zatem pytanie, jakie efekty można uzyskać przez wprowadzenie na stałe tego elementu? W roku 1999 magazyn *Safety Science* opublikował wyniki badań przeprowadzonych w grupie zakładów pracy różnych branż, które wprowadziły i stosują od dłuższego czasu proces obserwacji zachowań. Średni wynik uzyskany przez grupę badanych firm to spadek o 25% częstotliwości wypadków przy pracy po pierwszym roku i dalszy – o 55% po 5 latach prowadzenia obserwacji zachowań. Dlaczego możliwe jest osiągnięcie tak wysokich wyników i ciągle zmniejszanie liczby wypadków przy pracy? *Bezpieczeństwo Oparte na Obserwacji Zachowań* angażuje wszystkich pracowników organizacji w zakresie bezpieczeństwa pracy. Poprzez jawne prowadzenie obserwacji, rozmowy z pracownikami oraz anonimowość – bezpieczeństwo staje się powszechnym tematem. Nie tylko z racji obowiązujących przepisów, czy też zaangażowania

działu bhp. Stanowi ono również podwaliny do budowania bezwypadkowej kultury organizacji, a co za tym idzie przekłada się na inne dziedziny – pracownicy zaangażowani w zakresie bezpieczeństwa pracy, rozmawiający bez zahamowań na ten temat, przejawiają większe zaangażowanie również w innych dziedzinach, takich jak: jakość, produktywność, pomysły w zakresie innowacji i udoskonaleń.

Fakt, iż największe znane na świecie korporacje stosują od wielu lat to rozwiązanie, a bezpieczeństwo oparte na obserwacji zachowań sprawdza się niezależnie od położenia geograficznego, w którym znajduje się zakład stosujący ten proces prewencji wypadkowej, w tym również w Polsce, świadczy o tym, że jest to sprawne i długotrwałe narzędzie, dzięki któremu możliwe jest eliminowanie zagrożeń, trwałe zmniejszenie liczby wypadków przy pracy, budowanie silnej kultury bezpieczeństwa poprzez zaangażowanie pracowników.

Mirośław Kozlik, Preventica
m.kozlik@preventica.pl
www.preventica.pl